

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ

Корякіна А. М.

Науковий керівник – канд. філол. н., доц., завкафедри Циганенко В. Л.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел.: (057) 702-14-98

У роботі з'ясовано особливості та проблеми процесу перекладу термінів. Порушено питання залежності перекладу терміна від контексту його вживання (із прикладами).

Ключові слова: термін, способи перекладу, проблеми перекладів.

XX та XXI століття – це час бурхливого розвитку сфери технологій, наукових звершень і сенсацій. Збільшення обсягу наукової інформації обумовлює виникнення нових термінів. Така тенденція викликає зацікавленість у філологів, у тому числі й перекладачів.

Перекладознавство – одна з «наймолодших» наук мовознавства. І це означає, що спеціалісти цієї галузі дуже часто стикаються з проблемами на шляху досягнення головної мети – наданні своєю рідною мовою певному явищу, поняттю чи предмету лаконічного й вичерпного пояснення.

Найпростіший спосіб добору аналогу назви певного наукового поняття полягає в прямому перекладі. Такий варіант спеціалісти використовують тоді, коли назва певного поняття базується на його характерних ознаках, й у будь-якій іншій мові їхдоречно буде брати за суттєві. Так, у сфері ІТ: *mouse* – мишка, *reset* – перезануск, *user* – користувач тощо. Логічно, що ці терміни дуже швидко прижилися у повсякденному використанні.

Проте навіть у такому простому способі перекладу, який зазначено вище, існує нюанс. Мова йде про контекст. Певні слова змінюють своє значення у різних парадигмах. Звісно, існує ряд термінів, переклад яких у будь-якому контексті залишається незмінним незалежно від словосполучення. Так, іншомовне слово «*hypothesis*» у різних комбінаціях слів має один і той самий переклад: *alternative hypothesis* – альтернативна гіпотеза; *dubious hypothesis* – сумнівна гіпотеза; *meteorite hypothesis* – метеоритна гіпотеза; або «*scholarly*»: *scholarly tradition* – наукова традиція; *scholarly community* – наукове товариство; *scholarly ambitions* – наукові амбіції (хоча у словосполученні «*scholarly literature*» запропоноване слово змінює своє значення: література не наукова, а навчальна).

Утім, частіше трапляються слова, у тому числі й у сфері комп'ютерних технологій, що є полісемічними. Наприклад, термін «*range*» зі значеннями

«діапазон», «інтервал», «область зміни», «межі» перекладається по-різному, відповідно до контексту: range offfreight services – спектр послуг з перевезення вантажів; range of cells – діапазон клітин; range of products – асортимент продукції.

Окрім уже зазначеного найпростішого способу перекладу термінів існує інший, більш аналітичний. У такому разі пошук аналога складного терміна варто починати з аналізу ознак самого поняття. Можливо, певна властивість «наштовхне» на надання нової назви поняття, відмінної від оригінальної. Так, у російській терміносистемі існує термін «юбка» (деталь ізолятора). Зрозуміло, що назву було обрано через візуальну подібність. Проте українською мовою цей термін не можна перекласти як «спідниця». У нашій мові російській електромеханічній «спідниці» дали назву «острішок», адже у творця цього перекладу були інші асоціації. Аналогічно російській «грохот» (будівельний термін) помилково буде перекладати як «грюкіт» або «гуркіт», адже мова йде про пристрій для пересіювання цементу чи піску. В українській термінології це поняття має унікальну назву – «решето».

Задля уникнення некоректного перекладу терміна і можливості його правильно проаналізувати, перекладачу необхідно добре знати ту галузь науки, якої стосується сам термін, розуміти його зміст «рідною» для поняття мовою, а також, звісно, вільно володіти мовою, на яку потрібно перекласти термін. Тобто важливими є освіченість перекладача, його зацікавленість розвитком сучасної науки, а також уміння шукати можливість проконсультуватися з фахівцем у певній галузі, користуватися різними енциклопедичними довідниками, Інтернетом.

Література

1. Особливості перекладу наукових термінів.
URL: <https://xreferat.com/31/1587-1-osoblivost-perekladu-naukovih-terminiv.html>
2. Місце термінології у сучасній українській мові. Проблема перекладу термінів. URL: <https://invaz.bobrodobro.ru/6761>
- 4.